

Finansdepartementet
Ekonomiska avdelningen,
Fördelningsanalysenheten
Mats E Johansson
mats.e.johansson@regeringskansliet.se

Remissyttrande En gemensam angelägenhet SOU 2020:48

Konsumentverket lämnar härmed synpunkter på förslag i Jämlikhetskommissionens betänkande. Konsumentverkets yttrande är avgränsat till frågor inom myndighetens verksamhetsområde.

20.3.4 En social bostadspolitik och 22.3.3 Bostadsförsörjning

Konsumentverket instämmer i att en trygg bostad är en grundförutsättning för individens välmående och deltagande på alla nivåer av samhällslivet. Alla boendeformer har sina för- och nackdelar och behoven av dessa kan ändras i olika livsfaser. Då är det angeläget att utbudet är varierat med en mix av olika boendeformer. Konsumentverket vill i detta sammanhang lyfta problematiken för personer med betalningsanmärkningar att få en bostad.

21.3 Ökad statlig närvaro och samverkan

Jämlikhetskommissionen bedömer att det är motiverat att öka antalet servicekontor i landet. Att en utredning har tillsatts med syfte att analysera hur de statliga servicekontoren ska stärkas är positivt. Konsumentverket ser även fördelar med servicekontor där kommunen och staten ger samlad service så att kommuninvånare får vägledning, råd och hjälp från stat och kommun på ett samlat ställe. Kommunal konsumentverksamhet skulle kunna vara tänkbara representanter på servicekontoren.

22.2 Barn i överskuldsatta familjer

I betänkandet anges att det inte finns någon information om hur många barn som lever i överskuldsatta familjer, och att det saknas studier som visar vilka effekter överskuldsättning har på barn och ungdomar. Konsumentverket ser gärna att sådana studier genomförs i syfte att kunna förebygga eventuella negativa konsekvenser för dessa barn.

22.3.4 Absolut preskription för konsumentfordringar

Konsumentverket anser på samma sätt som Jämlikhetskommissionen att det finns ett behov av att både minska inflödet i överskuldsättning och minska antalet överskuldssatta. I betänkandet konstateras att skuldsanering av olika skäl inte är tillräckligt för personer som har långvariga stora skulder. Konsumentverket instämmer i denna bedömning och är positivt till förslaget om absolut preskription. Konsumentverket anser dock att konsekvenserna behöver utredas vidare.

En sådan utredning skulle även kunna innefatta avräkningsordning för skulder. Idag är huvudregeln att inbetalningar till fordringar som har överlämnats till Kronofogden räknas av mot räntor och avgifter och först därefter mot kapitalbeloppet, om fordringsägaren inte har begärt något annat. Först när förfallna räntor och avgifter är betalda sker avräkning mot kapitalbeloppet. Avräkningsordningen medför ofta att skulderna växer trots att inbetalningar sker. Detta både fördyrar och försvårar för konsumenten att slutbetala skulden. En ändrad avräkningsordning skulle kunna få en avgörande påverkan på konsumenternas möjligheter att betala sina skulder. Konsumentverket ser även behov av att kreditgivare har tillgång till en samlad bild av konsumentens hela skuldsituation i samband med att konsumentens återbetalningsförmåga bedöms i kreditprövningsprocessen. En sådan sammanställning skulle också kunna underlätta för den enskilde genom att alla befintliga skulder finns samlade på ett ställe och ger en bra överblick över befintlig skuldsituation. I Konsumentverkets rapport 2021:1, Konsument på kredit, förklaras förslagen om avräkningsordning och en samlad skuldbild mer utförligt.

Konsumentverket delar kommissionens bedömning att det finns gäldenärer som till följd av långvarig överskuldssättning har förlorat förmågan att själva komma till rätta med sin ekonomiska situation. Konsumentverket vill i detta sammanhang trycka på vikten av tillgång till kvalificerad budget- och skuldrådgivning i alla kommuner. Konsumentverkets senaste kartläggning av kommunernas budget- och skuldrådgivning visar att vissa kommuner har långa väntetider för att få stöd av en budget- och skuldrådgivare.

23.3.2 Jämlika levnadsvanor och arbetsmiljö

Problematiskt spelande utgör en risk för skuldsättning och Konsumentverket välkomnar åtgärder för att motverka detta. Konsumentverket kan dock inte uttala sig om de åtgärder som nämns i betänkandet är verkningsfulla.

Förslag om ändring av alkoholförordningen

I betänkandet föreslås att informationstexter som anges i 13 § punkt 1, 8 och 11 alkoholförordningen (2010:1636) ska tas bort. Som skäl anges att informationstexter som är konkreta rimligen avskräcker mer än de som är allmänt hållna samt att det visat sig att annonsörer systematiskt väljer de senare, mer allmänt hållna, alternativen. En utgallring av aktuella

informationstexter anser utredningen utgöra en enkel åtgärd för att hålla tillbaka alkoholkonsumtionen. Konsumentverket saknar dock en beskrivning av vilka överväganden som legat till grund för hur en gallring av aktuella informationstexter kommer hålla tillbaka alkoholkonsumtionen. Konsumentverket kan därmed varken avstyrka eller tillstyrka förslaget i nuläget.

Förslag om ändring i tryckfrihetsgrundlagen (TF) och yttrandefrihetsgrundlagen (YGL) och om införandet av varningstexter för kommersiellt spel

Angående förslag till ändring i TF och YGL

I betänkandet föreslås att marknadsföring av kommersiella spel ska kombineras med varningstexter av samma slag som gäller för alkohol och tobak. För att genomföra förslaget krävs enligt utredningen att ett undantag motsvarande det som finns för alkoholdrycker och tobaksvaror införs i TF, samt genom motsvarande förändring i YGL.

Konsumentverket instämmer i att en översyn av undantagen avseende förbud och reklam begränsningar enligt 1 kap. 12 § punkt 1 TF och 1 kap. 18–19 §§ YGL vore välkommet. Det gäller särskilt begreppen kommersiell annons och kommersiell reklam satt i relation till andra marknadsföringsbegrepp som används i nationell lagstiftning och på EU-nivå, och mot bakgrund av den utveckling som skett av marknadsföring i digitala miljöer. Däremot ställer sig Konsumentverket frågande till om aktuellt förslag om införande av varningstexter förutsätter en grundlagsändring. Krav på varningstexter i grundlagsskyddade medier torde kunna införas med stöd av befintliga undantag i 1 kap. 12 § punkt 4 TF respektive genom hänvisningen i 1 kap. 18 § YGL.

Angående införandet av varningstexter för kommersiellt spel

Vad gäller förslaget att införa varningstexter för kommersiellt spel saknar Konsumentverket en närmare konkretisering av vilken sorts marknadsföring samt vilken typ av spel som avses att träffas av kravet. Är förslaget till exempel begränsat till vissa eller alla kommersiella annonser eller är kravet tänkt att omfatta alla former av kommersiella meddelanden (oavsett medium)?

Begreppet *kommersiellt spel* definieras inte heller i nuvarande spellag varför även detta hade behövt preciseras. Det kan vidare konstateras att kravet på hälsovarningar för tobaksvaror enligt 3 kap. 1 § lag om tobak och liknande produkter (LTLP) idag gäller märkning och för produktförpackningar och att kravet på informationstexter för alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat är begränsat till kommersiella annonser i periodiska och därmed jämförbara skrifter (7 kap. 7 § alkohollagen). Det som stipuleras för dessa

produkter är således inte ett generellt krav på varningstexter tillämpligt på all (tillåten) marknadsföring.

Vad gäller kravet på informationstexter för alkoholdrycker så har en utvidgning av kravet för dessa också tidigare varit föremål för diskussion (jmf. SOU 2013:50 s. 163 f.). Även om det kan ifrågasättas att en ordning som innebär ett generellt, eller i vart fall ett teknikneutralt, krav på hälsovarningar inte är praktiskt genomförbar så instämmer Konsumentverket i att en sådan reglering i praktiken skulle vara komplicerad, både från ett näringsidkar- och tillsynsperspektiv. Det krävs således att detaljerna för ett sådant förslag utreds och analyseras med stor omsorg.

Vidare saknar Konsumentverket överväganden för hur ett krav på varningstexter förhåller sig till redan befintliga informationskrav enligt 15 kap. 3 § spellagen. Här anser Konsumentverket att det finns anledning att särskilt beakta och analysera Spelmarknadsutredningens överväganden vad gäller en utvidgning av informationsskyldigheten och införandet av varningstexter (SOU 2020:77 s. 192 ff.).

I övrigt saknar Konsumentverket förslag på hur varningstexterna författningstekniskt ska regleras. Konsumentverket kan mot ovanstående bakgrund inte ta ställning till förslagen.

Förslag om statligt administrerad spelportal

I betänkandet föreslås att det ska skapas en statligt administrerad spelportal, till vilken samtliga statliga och licensierade bolag är knutna. På den förslagna spelportalen ska, när en person loggar in för att spela, ett maximalt spelbelopp avsättas för de närmaste 24 timmarna. Beloppet ska gälla för spel på samtliga spelformer som är tillgängliga på den gemensamma plattformen. Vidare lämnas förslag på att tillgängligheten för spel på den gemensamma plattformen ska inskränkas genom begränsade öppettider. Det föreslås att den arbetande spelutredningen ska ges ett tilläggsdirektiv för att lämna konkreta förslag med aktuell inriktning. Konsumentverket håller med om att problematiskt spelande är en risk för överskuldssättning och att det behövs åtgärder för att minska denna risk. Dock anser Konsumentverket att det, innan konkreta förslag utarbetas, behöver göras en avvägning mellan skyddet för folkhälsan och vilka konsekvenser en sådan ordning skulle innebära för spelmarknaden. Utan närmare konkretisering avhåller sig Konsumentverket ifrån att lämna synpunkter på förslagen i betänkandet.

Förslag om rätt att behandla avidentifierad information

Jämlikhetskommissionen rekommenderar att Spelinspektionen, Konsumentverket, Folkhälsomyndigheten eller annan myndighet som regeringen utser, ges rätt att behandla avidentifierad information om dem som spelar hos de licensierade företagen. Såsom Konsumentverket förstår förslaget

är syftet att informationen ska väga upp det betydande informationsövertag som spelbolagen enligt utredningen bedöms ha över de myndigheter som bedriver tillsyn på spelområdet samt att informationen ska kunna användas förebyggande, bland annat i forskningssyfte. Konsumentverket anser att mer forskning i syfte att öka kunskapen om spelmissbruk och dess konsekvenser vore värdefullt.

Konsumentverket bedriver dock inom ramen för sin tillsyn av marknadsföring på spelområdet ingen forskning i den bemärkelsen som avses i utredningen. Konsumentombudsmannen har enligt 42 § marknadsföringslagen också möjlighet att förelägga en näringsidkare att lämna upplysningar och tillhandahålla de handlingar som behövs i ett ärende. Konsumentverket kan dock inte bedöma på vilket sätt andra myndigheter har behov av en sådan möjlighet och tar därför inte ställning i frågan. I och med det har Konsumentverket inte heller tagit ställning till vilka eventuella integritetsaspekter förslaget innebär.

Detta yttrande har beslutats av Cathrin Lundqvist, avdelningschef Kunskap och konsumentstöd. I handläggningen har också juristerna Anna Hult och Emma Hedge, utredaren Helena Olofsson och föredragande utredaren Margareta Lindberg deltagit.

.....
Cathrin Lundqvist
Beslutande

.....
Margareta Lindberg
Föredragande